**ORIENTĂRI ATITUDINAL-VALORICE ȘI PERCEPȚII
PRIVIND NAȘTEREA COPIILOR FEMEILOR
DIN MUN. CHIȘINĂU**

**ATTITUDINAL VALUE ORIENTATIONS AND PERCEPTIONS
REGARDING THE BIRTH OF CHILDREN OF WOMEN
FROM CHISINAU MUNICIPALITY**

DOI: <https://doi.org/10.53783/18572294.21.186.11>

CZU: 612.6-053.2:303

Ecaterina GRIGORAȘ, *cercetător științific,*
Institutul Național de Cercetări Economice
egrigoras@ince.md

Rezumat

Modificarea comportamentului demografic al populației este determinat de modernizarea normelor și orientărilor atitudinal-valorice față de familie, căsătorie în general și față de nașterea copiilor în special. Studiile empirice reliefează natura modificărilor în comportamentul reproductiv: scăderea presiunii normelor sociale ale societății și creșterea ierarhiei valorilor individuale. Rezultatele cercetării evidențiază orientările atitudinal-valorice privind nașterea unui copil, ce se caracterizează prin dominarea caracteristicilor moderne. Nașterea unui copil este percepută ca o împlinire de sine, aducând cea mai mare bucurie în viața părinților și mai puțin ca autorealizare profesională sau garant economic al familiei. Valoarea copilului rămâne a fi dominantă, atribuită de către noile generații și în societatea modernă, fiind determinată de nevoia individuală, care alimentează bunăstarea psihologică a familiilor/cuplurilor. Cele mai multe dintre femei își doresc un model de familie cu trei copii dacă ar avea toate condițiile necesare (circa 54,2%), iar 43% preferă modelul familiei cu doi copii. Pentru respondentele în grupele de vârste mai tinere (18-19, 20-24) este mai atractivă perspectiva de a avea doi copii 49,8% și respectiv 54,2%. Femeile căsătorite doresc un model de familie cu trei copii (55,5%), iar cele necăsătorite sunt orientate către un model de familie cu 2 copii (49,6%). Pentru mun. Chișinău, divizarea dintre norma socială privind numărul de copii pe care îl planifică este între femeile care planifică doi copii și un copil, care în practică am putea spune că semnifică „cel puțin un copil și nu mai mult de doi”.

Cuvinte-cheie: *orientări reproductive; percepții privind nașterea unui copil; cercetare sociologică.*

Summary

The change of the demographic behavior of the population is determined by the modernization of the norms and attitudinal-value orientations towards the family, marriage in general and towards the birth in particular. Empirical studies highlight the character of changes in reproductive behavior: decreasing the pressure of social norms of society and increasing the hierarchy of individual values. The research results highlight the attitudinal-value orientations regarding the birth of a child, which is characterized by the domination of modern characteristics. The birth of a child is perceived as a self-fulfillment, bringing the greatest joy in the life of the parents and less as a professional self-realization or economic guarantor of the family. The value of the child remains dominant, attributed by the new generations in modern society, being determined by the individual needs, which fuels the psychological well-being of families / couples. Most of women want a family model with

three children if they have all the necessary conditions (about 54.2%), and 43% prefer the family model with two children. For the respondents in the younger age groups (18-19, 20-24) the perspective of having two children is more attractive, 49.8% and 54.2%, respectively. Married women want a family model with three children (55.5%), and unmarried women are oriented towards a family model with 2 children (49.6%). For Chisinau, the division between the social norms regarding the number of children it plans is between women who plan two children and a child, which in practice means "at least one child and not more than two".

Keywords: reproductive orientations; perceptions about birth; sociological research.

Baza valorică a tendințelor demografice moderne constă în creșterea continuă a ierarhiei valorilor individuale în special a femeilor în afara gospodăriei. Concurența nevoilor determină o schimbare a valorilor asupra reprezentărilor despre dorința de a avea copii, despre numărul dorit de copii, ceea ce duce la scăderea numărului de copii în familii. Mulți cercetători observă o scădere a presiunii normelor sociale ale societății (normele legate de familie și căsătorie), o creștere a independenței personale și dezvoltarea nevoilor „ordinelor superioare” [2; 10]. În acest sens, preferințele individuale în ceea ce privește numărul de copii și momentul apariției acestora sunt întrebări-cheie pentru cercetarea fertilității post-tranziție.

Studiile empirice reliefează natura modificărilor în comportamentul reproductiv, care au la bază conceptul celei de-a doua tranziții demografice, presupunând preocuparea înaltă de auto-împlinirea individuală, libertatea de alegere, stilul de viață și emanciparea, reflectate în procesul de formare a familiei, atitudinile față de reglementarea fertilității și motivația de a deveni părinte [3, p. 293]. Abordarea ideatională presupune adaptarea la evoluțiile culturale și cele valorice, și anume, adoptarea de noi norme, valori și atitudini occidentale ca stimulenți principali pentru schimbările demografice, promotorii acestor noi valori fiind păturile sociale cu nivel înalt de educație și economic asigurate. Mai târziu, aceste noi forme de comportament s-au extins și în straturile sociale mai puțin asigurate material și cu nivel mai mic de educație [16; 5].

Republica Moldova se aliniază la schimbările valorice ale comportamentului reproductiv modern, înregistrând modificări structurale semnificative ale populației, transformarea comportamentului matrimonial și răspândirea uniunilor neformate din punct de vedere juridic, modificări ale modelului cultural al comportamentului reproductiv [5; 12].

Date și metode de cercetare. Orientările valorice au fost evaluate în baza cercetării sociologice cantitative, *studiul sociologic privind natalitatea în mun. Chișinău* (realizat în anul 2019), reprezentând un studiu transversal descriptiv cu aplicarea metodei anchetei pe bază de chestionar pe un eșantion de 600 femei în cea mai activă vârstă de reproducere - de la 18 până la 40 de ani. A fost selectat municipiul Chișinău, deoarece în conformitate cu datele RPL 2014, aici se înregistrează cea mai mică rată totală de fertilitate. Astfel, necesitatea studierii contextului social și economic al familiilor/cuplurilor cu copii și fără din mun. Chișinău, a determinat inițierea acestei cercetări. Din totalul respondentelor, 476 respondente sunt căsătorite, iar 124

în parteneriat. Au fost luați în calcul și influența anumitor factori socio-demografici (nivelul educației, originea respondentelor, vârsta femeilor, statutul marital).

Selectarea respondentelor a fost realizată în baza cotelor de vârstă calculate de autor și nivelul de educație. Respondentele au fost rugate să aleagă o singură variantă sau mai multe variante de răspuns, după caz, prin încercuirea variantei de răspuns care corespunde cu opinia acestora. Pentru construirea eșantionului au fost utilizate datele Biroului Național de Statistică (BNS), (populația stabilă la începutul anului pe raioane, vârste, ani, medii și sexe, 2018), calculate cotele după criteriul de vârstă și nivelul de educație. În fiecare sector al mun. Chișinău au fost stabilite puncte de eșantionare și un anumit număr de chestionare, calculate în conformitate cu numărul populației fiecărui sector.

A fost aplicată, tehnica bulgărilor de zăpadă la selectarea respondentelor cu vârstele mai tinere 18-21 ani, dar și pentru respondentele care locuiesc în parteneriat fără înregistrarea căsătoriei, în corespundere cu eșantionul stabilit. Eșantionul este reprezentativ după structura de vârstă a contingentului feminin selectat și nivelul de studii.

Valoarea fundamentală a studiului privind natalitatea în municipiul Chișinău constă în faptul că reprezintă o abordare retrospectivă a comportamentului reproductiv, evidențiind percepțiile și orientările valorice ale respondentelor privind nașterea unui copil. În baza studiului au fost evidențiate opiniile respondentelor privind nașterea copiilor din perspectiva a trei percepții atribuite valorii nașterii copilului: percepții morale, percepții de autorealizare și percepții materiale.

Rezultatele cercetării. Opinia respondentelor privind aspectele morale ale nașterii unui copil reliefează tendințe cu caracter modern (*Tabelul 1.*). Pornind de la faptul că nașterea copiilor nu este percepută ca o datorie morală a unui om (doar 33% dintre respondente sunt de acord cu afirmația că „nașterea copiilor este o datorie morală a fiecărui om”). Or nașterea unui copil la etapa actuală este un eveniment planificat la care are dreptul fiecare persoană și fiecare cuplu căsătorit sau care locuiește în concubinaj. Partenerii decid singuri dacă vor avea copii și câți, precum și alegerea momentului nașterii copiilor lor. Astfel, generațiile tinere resping reglementările părinților cu privire la numărul și momentul nașterii copiilor, iar încercările de a păstra normele culturale tradiționale ale comportamentului pro-creativ se dovedesc a fi de neperceput și de neatribuit descendenților sau noilor generații.

Liberalizarea normelor morale privind legătura dintre căsătorie și nașterea copiilor este determinată la fel de modernizarea normelor valorice. Rezultatele cercetării reliefează că nașterea copiilor nu este percepută ca un element care contribuie la consolidarea relațiilor conjugale. Doar 37,7-47% dintre respondente sunt de acord și parțial de acord cu afirmația: „copiii contribuie la consolidarea relațiilor conjugale”.

Modernizarea normelor valorice reprezintă un proces continuu ce direcționează atitudinile, percepțiile și opiniile privind comportamentul reproductiv. Astfel, nașterea copiilor nu mai reprezintă o datorie morală, sau respectarea tradițiilor (pentru a răspunde așteptărilor părinților/rudelor). Cercetătorii din domeniu susțin că rolul orientărilor valorice în formarea comportamentului reproductiv sunt deter-

minate de modernizarea normelor și orientărilor atitudinal-valorice față de copii, iar transmiterea valorilor de la generațiile mai mari au suportat schimbări esențiale, pentru omul modern fiind caracteristică retragerea din tradiție [11; 7].

Circa 47% dintre respondente sunt parțial de acord că „nașterea copiilor răspunde așteptărilor părinților și rudelor”, iar mai mult de un sfert dintre acestea și-au exprimat dezacordul, ceea ce presupune că generațiile mai mari nu influențează normele morale cu privire la nașterea copiilor generațiilor mai tinere, acestea fiind parțial în corespundere cu așteptările părinților, rudelor.

Totodată, schimbările ideologice ale societății constau în abandonarea controlului instituțional, accentuarea autonomiei individuale și creșterea nevoii de auto-realizare [6] – ceea ce constituie noua structură a comportamentului reproductiv, inclusiv amânarea nașterilor, mai puțini copii per femeie de vârstă fertilă sau absența copiilor (infertilitatea primară).

Tabelul 1. Opinia respondentelor privind nașterea copiilor – percepții morale (%)

ÎN CE MĂSURĂ SUNTEȚI DE ACORD CU URMĂTOARELE AFIRMAȚII?	Acord total	Acord parțial	Dezacord
Nașterea copiilor este o datorie morală a fiecărui om	33,3	38,2	28,5
Copiii contribuie la consolidarea relațiilor conjugale	37,7	47,0	15,3
Nașterea copiilor asigură continuitatea neamului	71,8	24,3	3,8
Nașterea copiilor răspunde așteptărilor părinților și rudelor	27,5	47,0	25,5

Sursa: Studiul sociologic privind natalitatea în mun. Chișinău, 2019.

La nivelul percepțiilor copiilor ca autorealizare, printre opiniile respondentelor se remarcă atitudinile tradiționale privind nașterea copiilor. Valoarea copilului este una prioritară pentru majoritatea respondentelor, în proporție de 90 la sută dintre acestea au răspuns că sunt de acord cu afirmația: „copiii prezintă cea mai mare bucurie în viață”. Astfel, copiii sunt percepuți ca o împlinire sufletească.

Rezultatele cercetărilor sociologice autohtone demonstrează că valorile și accepțiunile tradiționale rămân prioritare, iar valorizarea înaltă a copiilor și perceperea prioritară a acestora se constată în cele mai recente studii [4, 1]. Putem spune, copilul reprezintă o valoare socială dominantă, care este împărtășită de societatea modernă. Circa 87 la sută dintre respondente consideră că „nașterea copiilor îmbogățește emoțional viața părinților”, iar pentru 73% dintre respondente „nașterea copiilor permite de a percepe mai profund sensul vieții”, implicând autorealizarea pe plan psihologic al personalității.

Apariția unui copil tot mai des prezintă rezultatul unei decizii chibzuite a partenerilor prin evaluarea riguroasă a impactului posibil, pozitiv și negativ, al evenimentului asupra relației lor, al modului de viață și al bunăstării. Conștientizarea

responsabilității, dar și maturizarea psihologică pentru creșterea și îngrijirea copilului, a femeilor au confirmat-o în proporție de 71% dintre respondentele participante la studiu. Acestea sunt total de acord că *“maternitatea/paternitatea întărește statutul adultului, crește sentimentul responsabilității”* (Tabelul 2.).

Tabelul 2. Opinia respondentelor privind nașterea copiilor – percepții de autorealizare (%)

ÎN CE MĂSURĂ SUNTEȚI DE ACORD CU URMĂTOARELE AFIRMAȚII?	Acord total	Acord parțial	Dezacord
Nașterea copiilor consolidează încrederea că ei vor realiza în viață ceea ce n-am realizat eu	22,8	41,5	35,7
Nașterea copiilor permite de a obține succes în viață	34,3	41,2	24,5
Nașterea copiilor motivează de a întări poziția în sfera profesională/serviciu	31,0	42,8	26,2
Maternitatea/paternitatea întărește statutul adultului, crește sentimentul responsabilității	71,2	24,0	4,8
Copiii prezintă cea mai mare bucurie în viață	90,2	8,8	1,0
Nașterea copiilor permite de a percepe mai profund sensul vieții	73,2	22,5	4,3
Nașterea copiilor îmbogățește emoțional viața părinților	87,0	11,2	1,7

Sursa: Elaborat de autor în baza studiului sociologic privind natalitatea în mun. Chișinău, 2019.

Valorile afirmării de sine sunt evidențiate la circa 35,7% dintre respondente, care nu sunt de acord că *„nașterea copiilor consolidează încrederea că ei vor realiza în viață ceea ce n-am realizat eu”*, semnificând o atitudine modernă privind percepția rolului copilului. Respondentele prezintă un grad crescut de realizare a personalității, exprimându-și dezacordul în proporție de 36 la sută, or legătura dintre valorile afirmării de sine cu autorealizarea profesională prezintă o asociere strânsă. În aceeași ordine de idei, se constată acordul parțial al femeilor la afirmațiile: *“nașterea copiilor permite de a obține succes în viață”*, *„nașterea copiilor motivează de a întări poziția în sfera profesională/serviciu”*, nașterea copilului semnificând un element puternic valorizat, însă pentru cele mai multe dintre respondente nu prezintă o împlinire pe plan profesional.

Respondentele nu percep nașterea unui copil ca posibilitate de consolidare a situației materiale a familiei. Astfel, numai 22% dintre respondente sunt de acord cu afirmația că *“nașterea copiilor contribuie la consolidarea situației materiale a familiei”* (Tabelul 3.).

Totuși, majoritatea respondentelor nu percep copiii ca o funcție economică a familiei (moștenitor al afacerii familiei, garant la bătrânețe, consolidarea situației materiale sau ajutor în gospodărie), ceea ce presupune că în societatea modernă utilitatea

economică a copilului a scăzut considerabil. După nivelul de educație al respondenților nu au fost înregistrate diferențieri semnificative în ceea ce privește percepțiile privind nașterea copiilor. Or profilul valoric al femeilor din mediul urban presupune axarea acestora pe factorii externi, cum ar fi: carieră, educație, divertisment etc., ceea ce le permite să se autorealizeze și să se autodezvolte.

Tabelul 3. Opinia respondentelor privind nașterea copiilor – percepții materiale (%)

ÎN CE MĂSURĂ SUNTEȚI DE ACORD CU URMĂTOARELE AFIRMAȚII?	Acord total	Acord parțial	Dezacord
Nașterea copiilor contribuie la consolidarea situației materiale a familiei	21,5	51,8	26,7
Copiii sunt un ajutor în gospodărie / în afacere familială	27,0	55,3	17,7
Dacă nu ai copii, nu ai cui să îi transmiți averea/afacerea familială	21,2	42,8	36,0
Persoanele care au copii nu vor rămâne singuri la bătrânețe	28,0	57,3	14,7

Sursa: Studiu sociologic privind natalitatea în mun. Chișinău, 2019.

Societățile urbane sunt caracterizate de trăsături distincte ce accelerează răspândirea de noi comportamente, iar diversificarea culturală ce o presupune mediul urban accelerează difuzarea de noi valori privind comportamentul reproductiv și accesul îmbunătățit la serviciile de planificare familială. Studiile empirice au arătat că refuzul conștient de a naște un copil nu este specific pentru femeile din Republica Moldova, iar nașterea cel puțin a unui copil se menține ca o normă socială [4, p. 20].

În procesul de schimbări de adaptare ce iau în considerare noile realități demografice se formează noi stereotipuri de comportament demografic și apar noi paradigme culturale ce permit o varietate mult mai bogată de opțiuni individuale în organizarea vieții de familie decât înainte.

Atitudinea contemporană cu privire la nașterea unui copil presupune prioritatea nevoilor individuale mai mult decât stereotipurile sociale [17]. Separarea căsătoriei și parentalitatea este o tendință observată și descrisă de mai multe studii socio-demografice în literatura de specialitate [14, 18, 17]. Totodată, răspândirea contracepției în lume are ca rezultat decizia conștientă a individului la nașterea unui copil [15].

Astfel, în societatea modernă, planificarea numărului de copii în familie reprezintă o normă socială și culturală. Cel puțin la nivel declarativ, reprezentările privind numărul dorit de copii în familie/cuplu sunt luate împreună de către soți/parteneri. Atât la femeile care au copii, cât și cele care încă nu au copii dar planifică nu au divergențe privind numărul de copii dorit, circa 73-79%. Nu sunt constatate diferențieri după starea civilă a respondentelor, ceea ce presupune că atât femeile căsătorite, cât și cele în parteneriat decid în egală măsură cu partenerii lor numărul de copii pe care îl doresc 82,3-71,8%. Acest lucru sugerează că orientările reproductive ale femeilor dar și al soților/partenerilor, de a avea copii nu s-a schimbat semnifica-

tiv, or tendința de a avea mai puțini copii în familie/cuplu reprezintă o normă socială, care este în mod egal împărtășită de parteneri.

Ipoteza că doi copii sunt o normă comună în țările europene [9] este confirmată și de alte studii sociologice, care au arătat că cel mai răspândit și preferat model al unei familii este cel cu doi copii (băiat și fată), [13]. În același timp, rata totală a fertilității în capitala Republicii Moldova impune problema unei posibile transformări a normei sociale.

Pentru a evalua norma socială a fertilității femeilor în baza datelor din sondajul privind natalitatea în mun. Chișinău, au fost analizate răspunsurile la întrebarea: „Câți copii ați dori să aveți cu cei pe care îi aveți deja, dacă ați avea toate condițiile necesare?” În practica studierii atitudinilor reproductive, utilizând această întrebare proiecțională, se evaluează așa-numitul număr dorit de copii - numărul de copii pe care un individ ar dori să-l aibă dacă nu ar exista careva restricții sau piedici în realizarea numărului dorit de copii.

În baza răspunsurilor femeilor de vârstă reproductivă, putem spune că puțin peste jumătate dintre respondente (circa 54,2%) își doresc un model de familie cu trei copii, dacă ar avea toate condițiile necesare, iar 43% preferă modelul familiei cu doi copii (Tabelul 4.). Numărul mediu dorit este de 2,51 copii. Lipsa dorinței voluntare de a naște copii nu este împărtășită, iar absența copiilor este preferată doar de 0,2% dintre respondente. Nu au fost evidențiate careva diferențieri după nivelul de educație al femeilor, ceea ce presupune că femeile cu studii superioare nu neapărat își doresc mai puțini copii decât femeile cu un nivel de instruire mediu sau scăzut.

Tabelul 4. Distribuția respondentelor în vârstă reproductivă, în funcție de numărul dorit de copii, în %

Vârsta femeii	Numărul dorit de copii				Total	Numărul mediu de copii doriți
	Fără copii	Un copil	Doi copii	Trei copii		
18-19	0,0	1,1	49,8	49,0	100	2,48
20-24	0,0	5,2	54,2	40,6	100	2,35
25-29	0,0	2,0	38,0	60,0	100	2,58
30-34	0,6	2,4	40,2	56,8	100	2,53
35-40	0,0	4,7	39,5	55,8	100	2,51
Total	0,2	2,7	43,0	54,2	100	2,51

Sursa: În baza studiului sociologic privind natalitatea în mun. Chișinău, 2019.

Pentru respondentele în grupe de vârste mai tinere este mai atractivă perspectiva de a avea doi copii - 18-19 - 49,8%; 20-24 - 54,2%. Femeile din grupele mai mari de vârste tind spre modelul cu trei copii, 25-29- 60% și 30-34 - 56,8%. Totodată, se observă proporția femeilor tinere în grupa de vârstă 20-24 care își doresc un copil circa 5,2%. Starea civilă a respondentei influențează părerea asupra numărului dorit de copii: printre femeile necăsătorite, dar care locuiesc în concubinaj, există o diferență de aproape 9% - mai multe respondente adepți a modelului familiei cu doi copii de-

cât în rândul respondentelor căsătorite (41,2%). Femeile căsătorite sunt adepte ale modelului familial cu trei copii (55, 5%), care depășesc cu 6,3% mai mult femeile care locuiesc în concubinaj (49,2%).

Este interesant faptul că, cel mai mare număr de adepți ai familiei mai numeroase este observată în rândul respondentelor cu venituri mai mici. Pe de o parte, cele mai multe dintre respondente care au menționat că își doresc trei copii (42,2%), au fost cele care au menționat că veniturile sunt suficiente numai pentru un trai decent, dar nu își permit cumpărarea unor lucruri mai scumpe. Pe de altă parte, cele mai multe dintre femeile care au spus că își doresc un model de familie cu un copil (43,8%) sunt respondentele a căror venituri depășesc limita traiului decent și reușesc să procure și unele lucruri mai scumpe.

Indicatorul „numărul dorit de copii” adesea reflectă orientări reproductive, atitudini stabilite în timp, care se formează încă din copilărie, sau care sunt moștenite de la părinții acestora. Intențiile sau dorința reproductivă presupune o planificare a acestei acțiuni în viitor, ce poate fi modificată sub influența circumstanțelor de-a lungul vieții [8].

Întrebarea „Dvs. planificați să aveți/să mai aveți copii în următorii doi ani?” (Tabelul 5.), a fost adresată femeilor cu vârsta cuprinsă între 18-40 ani (de vârstă reproductivă), care au, dar și care încă nu au copii, atât celor căsătorite, cât și celor care locuiesc în concubinaj. Analiza descriptivă arată că cele mai multe femei, circa 48,1%, nu își/mai doresc un copil în următorii doi ani. Respondentele care au răspuns că vor naște la sigur corespund grupei de vârstă 20-24 ani (45,3%), ceea ce presupune nașterea primului lor copil, însă un sfert dintre acestea încă sunt sceptice privind intenția de a naște în următorii doi ani. Nu vor naște femeile din grupa de vârstă 30-39 ani (52,6%), ceea ce presupune că acestea și-au realizat deja intențiile reproductive, iar 20,5% nu sunt decise. Totodată, respondentele care locuiesc în parteneriat intenționează în proporție 40% să nască în următorii doi ani, iar cele mai multe dintre femeile căsătorite (49,3%) nu vor naște.

Tabelul 5. Distribuția respondentelor în vârstă reproductivă, în funcție de intenția de a naște/a mai naște un copil în următorii doi ani, pe linie în %

Grupe de vârste	Planificați să aveți să mai aveți copii în următorii doi ani			Total
	Da la sigur/probabil da	Nu la sigur/probabil nu	Mii greu să răspund	
20-29	45,3	39,5	15,3	100
30-39	26,9	52,6	20,5	100
Total, % pe linie	33,5	48,1	18,4	100

Sursa: În baza studiului sociologic privind natalitatea în mun. Chișinău, 2019.

Majoritatea (49,1%) dintre femeile fără copii doresc să aibă primul lor copil în următorii doi ani (Tabelul 6). Femeile care au născut deja un copil în proporție de 50,8% vor naște încă un copil în următorii doi ani, iar circa 64,3% dintre cele care au născut deja doi copii nu intenționează să mai nască copii. De menționat că femeile care nu au născut încă nici un copil (34,3%) nici nu intenționează în următorii doi ani.

Tabelul 6. Distribuția respondentelor după intenția de a naște/a mai naște un copil în următorii doi ani, după numărul de copii născuți, în %

Numărul de copii născuți	Planificați să aveți să mai aveți copii în următorii doi ani			Total
	Da la sigur/probabil da	Nu la sigur/probabil nu	Mii greu să răspund	
0	49,1	34,3	16,7	100
1	50,8	27,5	21,8	100
2	16,7	64,3	18,9	100
3+	5,4	89,2	5,4	100
Total, % pe linie	33,5	48,1	18,4	100

Sursa: În baza studiului sociologic privind natalitatea în mun. Chișinău, 2019.

Concluzii. Rezultatele cercetării sociologice demonstrează că printre orientările valorice ale respondentelor, prevalează cele moderne privind nașterea unui copil, semnificând mai mult o valoare sufletească, aducând cea mai mare bucurie în viața părinților, o împlinire a sinelui și mai puțin ca autorealizare profesională sau garant economic al familiei. Valoarea copilului rămâne a fi una dominantă, atribuită de către noile generații și în societatea modernă.

Orientările valorice reprezintă o sursă importantă în determinarea comportamentului reproductiv. În primul rând, deoarece locul copilului în sistemul de valori al femeii determină expresia cantitativă al acestora, în al doilea rând, natura determinantilor nașterii copiilor depinde de orientările valorice, de ierarhia nevoilor, și în al treilea rând, așa cum au arătat rezultatele studiului sociologic cantitativ, acestea determină în mare măsură percepția condițiilor de viață, contribuind sau împiedicând realizarea nevoii psihologice de a avea/a mai avea copii.

În următorii doi ani, primul copil în familie planifică să îl aibă circa 49,1% dintre femei, iar cel de-al doilea copil - circa 50,8%. Pentru mun. Chișinău, divizarea dintre norma socială privind numărul de copii pe care îl planifică este între femeile care planifică doi copii și un copil, care în practică am putea spune că semnifică „cel puțin un copil și nu mai mult de doi”. Această diferență dintre unul și doi copii ar trebui să fie în centrul atenției atât a cercetătorilor, cât și a politicienilor care efectuează măsuri socioeconomice pentru creșterea natalității. O transformare suplimentară a normelor reproductive poate duce către declinul general, dar și spre diferențiere. În acest caz, creșterea proporției celor care preferă nașterea târzie a unui singur copil va fi compensată de un număr stabil de mame mai tinere cu doi copii, și doar 3,5% dintre mame care își doresc trei copii și mai mulți (în următorii doi ani).

Orientările atitudinal-valorice privind nașterea unui copil se caracterizează prin dominarea caracteristicilor moderne. Nașterea unui copil este percepută ca o împlinire de sine, aducând cea mai mare bucurie în viața părinților și mai puțin ca autorealizare profesională sau garant economic al familiei. Valoarea copilului rămâne a fi dominantă, atribuită de către noile generații și în societatea modernă, fiind determinată de nevoia individuală, care alimentează bunăstarea psihologică a familiilor/cuplurilor.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Banca de date "Statbank". Statistica socială [online]. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Disponibil: http://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/30%20Statistica%20sociala/30%20Statistica%20sociala__03%20FM__03%20MUN2019__MUN010/MUN111000reg.px/table/tableViewLayout1/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774.
2. BASEDAU M., GOBIEN S. and PREDIGER, S. The multidimensional effects of religion on socioeconomic development: a review of the empirical literature. In: *Journal of Economic Surveys*. 2018, vol. 32, issue 4, pp. 1106-1133. ISSN 0950-0804, eISSN 1467-6419. DOI: 10.1111/joes.12250.
3. BASTEN S., SOBOTKA T. and ZEMAN, K. Future fertility in low-fertility countries. In: Wolfgang LUTZ, William P. BUTZ and K.C. SAMIR, eds. *World Population and Human Capital in the 21st Century*. Oxford University Press, 2014, Ch. 3, pp. 39-146. ISBN-13 9780198703167. Viena Institute of Demography. Working papers. 2013, nr 5, 136 p.
4. GAGAUZ O., BUCIUCEANU-VRABIE M. Rolul parental și rolul profesional: oportunități de echilibrare pentru femeia contemporană. Chișinău: "Tipografia – Sirius" SRL, 2011. 136 p. ISBN 978-9975-57-023-7.
5. GAGAUZ O., GRIGORAȘ E. Dinamica fertilității în Republica Moldova și țările ex-sovietice din regiunea europeană: convergențe și divergențe. În: *Calitatea vieții*, 2018, nr. 4, pp. 365-392. ISSN 1018-0839, eISSN 1844-5292. <https://www.revistacalitateavietii.ro/2018/CV-4-2018/03.pdf>
6. LESTHAEGHE R. and J. SURKYN. New forms of household formation in Central and Eastern Europe: Are they related to newly emerging value orientations? In: *Economic Survey of Europe 2002/1*. Economic Commission for Europe, United Nations, New York and Geneva. 2002, pp. 197-216.
7. LESTHAEGHE R. MOORS G. Life course transitions and value orientations: Selections and adaptations. In: R. LESTHAEGHE, ed. *Meaning and choice – value orientations and life course decisions*. Brussels/ The Hague: NIDI/CBGS Publications, 2002, pp. 1-44.
8. MILLER W.B., PASTA D.J. Behavioral Intentions: Which Ones Predict Fertility Behavior in Married Couples? In: *Journal of Applied Social Psychology*. 1995, vol. 25(6), pp. 530–555. ISSN 0021-9029, eISSN 1559-1816
9. SOBOTKA, T. Is Lowest Low Fertility in Europe Explained by the Postponement of Childbearing? In: *Population and Development Review*. 2004, vol. 30(2), pp. 195-220. ISSN 0098-7921, eISSN 1728-4457
10. VAN DE KAA D. J. Postmodern fertility preferences: From changing value orientation to new behavior. In: R. A. BULATAO, J. B. CASTERLINE, eds. *Global fertility transition. Supplement to Population and Development Review 27*, New York, Population Council, 2001, pp. 290-338. ISSN 0098-7921, eISSN 1728-4457.
11. БЕЗРУКОВА О.Н. Ценности родительства: структура, типы, ресурсы. В: *Социологические исследования*. 2016, № 3, сс. 118–127. ISSN 0132-1625.
12. ГАГАУЗ, О. Рождаемость в Республике Молдова: европейские тенденции и национальная специфика. În: *Демографическое обозрение*. 2018, т. 5, № 3, сс. 57-80. ISSN 2409-2274. <https://doi.org/10.17323/demreview.v5i3.8135>.
13. ГАГАУЗ О. Молдова на пути второго демографического перехода: структурные изменения рождаемости. În: *Creșterea economică în condițiile globalizării: conf. intern. șt.-practică. Sesiunea științifică «Dezvoltarea demografică: Provocări pentru politici sociale»*. Ediția a VIII-a, 17-18 oct. 2013. Chișinău, 2013, p. 36-46. ISBN 978-9975-53-245-7.
14. ДЕМЕНТЬЕВА И. Супружество и Родительство: Парадигма Изменений Семьи в условиях реформ. În: *Теория и практика общественного развития*. 2014, № 2, сс. 61-65. ISSN 1815-4964.
15. ЖУРАВЛЕВА Т., ГАВРИЛОВА Я. Анализ факторов рождаемости в России: что говорят данные РМЭЗ НИУ ВШЭ? În: *Экономический журнал ВШЭ*, 2017, № 1, сс. 145-187. ISSN 1813-8691.
16. ЗАХАРОВ С. В. Тенденции рождаемости в России за последние четыре десятилетия: анализ с учетом вероятности рождения очередного ребенка в условных и реальных поколениях. În: *Население. (Naselenie Review)*. Bulgarian Academy of Sciences. 2019, т. 37, кн. 1, сс. 209-243.
17. ЛУНЕВА И. С., ИВАНОВА О.Ю. и др. Факторы, влияющие на рождаемость в современной России. În: *Российский вестник акушера-гинеколога*. 2019; 19 (2), с. 14-20. ISSN 1726-6122, eISSN 2309-5148. DOI: 10.17116/rosakush20191902114.
18. ЗАХАРОВА С., МАЛЕВОЙ Т., СИНЯВСКОЙ О.В. Родители и дети, мужчины и женщины в семье и обществе. Вып 2. М.: НИСП, 2009. 336 с.